

**Ісхакова Олена Миколаївна**

старший викладач кафедри фінансів суб'єктів господарювання  
Університету митної справи та фінансів

**Барабаш Надія Максимівна,**

**Білодід Катерина Віталіївна**

студенти

Університету митної справи та фінансів

## ПРОБЛЕМА АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА ТА ЙОГО ОЦІНКИ

У статті досліджено сутність і необхідність аналізу фінансового стану підприємств в сучасних умовах. Також досліджено фінансовий стан підприємства АТ «Сбербанк». Обґрунтовано основні методичні підходи до його здійснення, їх переваги та недоліки.

**Ключові слова:** фінансовий стан підприємства, фінансова стійкість підприємства, платоспроможність підприємства, об'єктивна оцінка динаміки та стану ліквідності.

**Постановка проблеми.** Проблема аналізу фінансового стану підприємства та його оцінки є актуальною і сьогодні, оскільки з одного боку, він є результатом діяльності підприємства, тобто його досягнення, а з другого – визначає передумови розвитку підприємства.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Проблеми оцінки фінансового стану суб'єктів господарювання досліджують як вітчизняні, так і закордонні вчені. Зокрема, діагностиці аналізу фінансового стану приділили увагу Поддєрьогін А.М., Коробов М.Я., Бланк І.А., Білик Л.Д., Сайфулін Р.С., Шеремет А.Д., Покропивний С.Ф., Савицька Г.В., Савчук В.П., Брігхем Ю., Кеннон Дж., Фоулк Р., Сміт Р. та ін.

**Виділення невирішених раніше частин.** Попри те, що проблема фінансового стану підприємства є предметом наукового дослідження багатьох учених, аналіз останніх публікацій переконливо свідчить, що питання розробки оцінки фінансового стану, а також його аналізу на підприємствах в нашій країні залишаються актуальними.

**Мета дослідження.** Метою оцінки фінансового стану підприємства в системі антикризового управління є розробка і реалізація заходів, направлених на швидке відновлення платоспроможності, відновлення достатнього рівня фінансової стійкості підприємства, встановлення можливості підприємства продовжувати свою господарську діяльність, можливості подальшого розвитку, забезпечення прибутковості і зростання виробничого потенціалу і ухвалення відповідних рішень [1, с. 328].

**Виклад основного матеріалу.** Фінансовий стан підприємства визначається такими елементами:

- 1) прибутковість роботи підприємства;
- 2) оптимальність розподілу прибутку, що залишився у розпорядженні підприємства після сплати податків і обов'язкових платежів;
- 3) наявність власних фінансових ресурсів не лише мінімально необхідного рівня для організації виробничого процесу і процесу реалізації продукції;
- 4) раціональне розміщення основних і оборотних фондів;
- 5) платоспроможність та ліквідність [2, с. 75-81].

Оскільки головними завданнями діяльності будь-якого підприємства є отримання прибутку,

підвищення ефективності виробництва продукції та її конкурентоспроможності, то для їх досягнення, в першу чергу, необхідно провести аналіз фінансового стану підприємства. Фінансовий стан може бути стійким, нестійким (передкризовим) і кризовим (рис. 1).

Фінансовий стан підприємства залежить від результатів його комерційної, виробничої і фінансової діяльності. Якщо виробничий і фінансовий плани успішно виконуються, то це позитивно впливає на фінансовий стан підприємства. Та навпаки в результаті недовиконання плану з реалізації продукції та виробництва відбувається підвищення її собівартості, зменшення виручки й суми прибутку і як наслідок – погіршення фінансового стану підприємства [3, с. 122].

Основними завданнями аналізу фінансового стану є:

- дослідження рентабельності та фінансової стійкості підприємства;
- дослідження ефективності використання майна (капіталу) підприємства, забезпечення підприємства власними оборотними коштами;
- об'єктивна оцінка динаміки та стану ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості підприємства;
- оцінка становища суб'єкта господарювання на фінансовому ринку та кількісна оцінка його конкурентоспроможності.

Зазначимо, що зовнішнім проявом фінансового стану підприємства є його поточна платоспроможність, а внутрішнім – фінансова стійкість. Ця сторона фінансового стану підприємства забезпечує його стабільну платоспроможність у тривалій перспективі. В основі фінансової стійкості організації лежить збалансованість активів і джерел їхнього фінансування, доходів і витрат, позитивних і негативних грошових потоків (рис. 2).

АТ «Сбербанк» (далі – «Банк») створено відповідно до умов, визначених Установчим договором про Створення та Діяльність акціонерного товариства. У своїй АТ «Сбербанк» (далі – Банк) виконує всі вимоги чинного законодавства України та керується законом України «Про банки та банківську діяльність» [5].

АТ «Сбербанк» – акціонерний Банк, що надає повний спектр банківських послуг усім категоріям клієнтів. Згідно з даними Національ-

ного Банку України, АТ «Сбербанк» входить до ТОП-7 найбільших банків країни за розміром активів [5].

Банк приймає вклади населення, здійснює перекази грошових коштів по Україні та Росії, проводить валютнообмінні операції, емітує пластикові картки, обслуговує поточні рахунки фізичних осіб та корпоративних клієнтів, надає кредити.

Кількість приватних клієнтів АТ «Сбербанк» перевищила 1 070 тис., банк обслуговує більше 31 тис. клієнтів малого і середнього бізнесу та більше 5 тис. корпоративних клієнтів. Регіональна мережа Банку налічує 150 відділень.

Фінансовий стан АТ «Сбербанк» можна проаналізувати за даними його річної фінансової звітності, яка включає Звіт про фінансовий стан (баланс), Звіт про прибутки і збитки, Звіт про сукупний дохід, Звіт про власний капітал, Звіт про рух грошових коштів, Примітки та додатки до фінансової звітності.

В таблиці 1. представлений аналіз активів АТ «Сбербанк».

Дані таблиці 1 свідчать, що в активах банку в 2014 та 2015 роках найбільшу питому вагу займають кредити та заборгованість клієнтів. В активах вони складають в 2014 році 979530 тис. грн.,

або 54,51%, в 2015 році 1206921 тис. грн., або 56,2%, в 2016 році 931274 тис. грн., або 42,66%. Кредити та заборгованість клієнтів зменшилися за досліджуваний період на 4,93% [5].

В 2016 році в активах банку найбільшу питому вагу займають грошові кошти та їх еквіваленти. В активах вони складають в 2014 році 651235 тис. грн., або 36,24%, в 2015 році 870248 тис. грн., або 40,53%, в 2016 році 1179334 тис. грн., або 54,02%. Грошові кошти та їх еквіваленти за досліджуваний період збільшилися на 81,09%. Інші статті займають незначну питому вагу в активах банку.

Взагалі, за досліджуваний період активи банку збільшилися на 386279 тис. грн., або на 21,5%. Вони складають в 2014 році 1796812 тис. грн., в 2015 році 2147393 тис. грн., в 2016 році 386279 тис. грн.

В таблиці 2 представлено фінансові результати діяльності банку.

За даними таблиці 2 можна зробити висновки, що найбільшими за обсягом є процентні доходи та процентні витрати банку. Процентні доходи банку складають в 2014 році 328353 тис. грн., в 2015 році 386333 тис. грн., в 2016 році 498325 тис. грн. і збільшилися за досліджуваний період на 169972 тис. грн. Процентні витрати банку складають в 2014 році

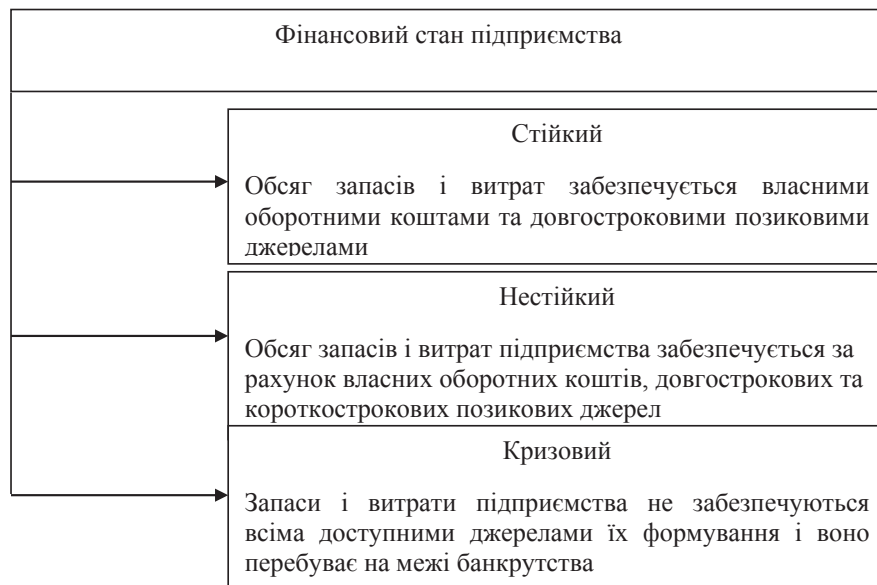


Рис. 1. Види фінансового стану підприємства [1, с. 328]

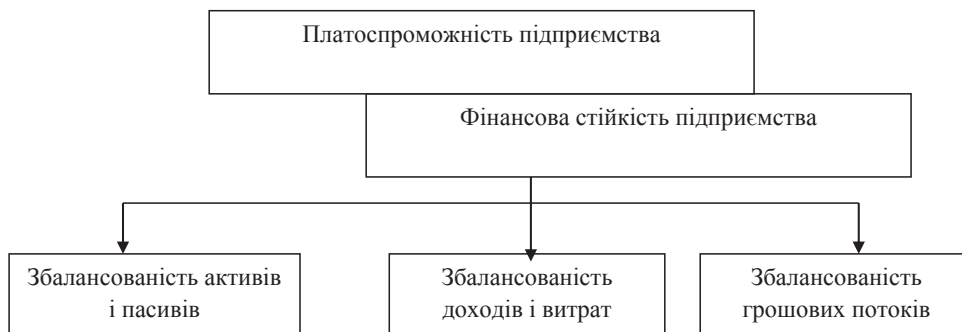


Рис. 2. Взаємозв'язок фінансової стійкості та платоспроможності підприємства [4, с. 204]

Таблиця 1

## Аналіз складу та структури активів АТ «Сбербанк» у 2014-2016 рр.

Показники	2014		2015		2016		Відхилення 2016 від 2014	
	Сума, тис. грн.	%	Сума, тис. грн.	%	Сума, тис. грн.	%	абс (+;-)	%
Грошові кошти та їх еквіваленти	651235	36,24	870248	40,53	1179334	54,02	528099	181,09
Кошти обов'язкових резервів банку в НБУ	13770	0,77	21190	0,99	-	-	-13770	-
Торгові цінні папери	-	-	3685	0,17	7540	0,35	7540	-
Кредити та заборгованість клієнтів	979530	54,51	1206921	56,20	931274	42,66	-48256	95,07
Основні засоби та нематеріальні активи	37517	2,09	34910	1,63	24058	1,10	-13459	64,13
Інші фінансові активи	114611	6,38	9827	0,46	9138	0,42	-105473	7,97
Інші активи	149	0,01	612	0,03	31747	1,45	31598	21306,7
Усього активів	1796812	100,0	2147393	100,0	2183091	100,0	386279	121,50

Джерело: [5]

Таблиця 2

## Аналіз фінансових результатів діяльності АТ «Сбербанк» у 2014-2016 рр. тис. грн.

Показники	2014	2015	2016	Відхилення 2016 від 2014	
				абс (+;-)	%
Процентні доходи	328353	386333	498325	169972	151,77
Процентні витрати	-116874	-190908	-227013	-110139	194,24
Чистий процентний дохід/(Чисті процентні витрати)	211479	195425	271312	59833	128,29
Комісійні доходи	64345	90537	107611	43266	167,24
Комісійні витрати	-4061	-7266	-7240	-3179	178,28
Результат від операцій з іноземною валютою	8237	8829	19735	11498	239,59
Результат від переоцінки іноземної валюти	-882	2765	-37902	-37020	4297,28
Відрахування до резерву під знецінення кредитів та коштів в інших банках	-69301	-36893	-129986	-60685	187,57
Відрахування до резерву під знецінення дебіторської заборгованості та інших фінансових активів	-791	-294	-138	653	17,45
Відрахування до резервів за зобов'язаннями	-26	3	-27	-1	103,85
Інші операційні доходи	910	951	9355	8445	1028,02
Адміністративні та інші операційні витрати	-204515	-242372	-222003	-17488	108,55
Прибуток/(збиток) до оподаткування	5395	15370	14573	9178	270,12
Витрати на податок на прибуток	-2703	-4456	-3954	-1251	146,28
Прибуток/(збиток) від діяльності, що триває	2692	10915	10619	7927	394,47
Прибуток/(збиток) за рік	2692	10915	10619	7927	394,47
Чистий прибуток/(збиток) на одну просту акцію, грн.	0,11	0,43	0,42	0,31	381,82

116874 тис. грн., в 2015 році 190908 тис. грн., в 2016 році 227013 тис. грн. і збільшились за досліджуваний період на 94,24%.

Значення чистого процентного доходу банку є позитивним. В 2014 році він становить 211479 тис. грн., в 2015 році 195425 тис. грн., в 2016 році 271312 тис. грн. За досліджуваний період він збільшився на 59833 тис. грн., або на 28,29%.

Прибуток банку за 2014 рік склав 2692 тис. грн., в 2015 році 10915 тис. грн., а в 2016 році 10619 тис. грн. За досліджуваний період він збільшився на 7927 тис. грн., або на 294,47%. Чистий прибуток банку на одну акцію за досліджуваний період збільшився з 0,11 грн.

на 1 акцію в 2014 році до 0,42 грн. на 1 акцію в 2016 році. Іншого сукупного доходу банк не має.

Проаналізуємо рух грошових коштів банку за видами діяльності та по банку в цілому. Слід зазначити, що банк вираховує рух грошових коштів за непрямим методом.

На рисунку 4 наведено динаміку чистого грошового прибутку від операційної діяльності до змін в операційних активах та зобов'язаннях банку.

Чистий грошовий прибуток від операційної діяльності до змін в операційних активах та зобов'язаннях склав в 2014 році 77462 тис. грн., в 2015 році 8306 тис. грн., в 2016 році 66431 тис. грн., тобто, він зменшився на 11031 тис. грн., або на 14,24%.

Таким чином, чисті грошові кошти, що отримані/ (використані) від операційної діяльності склали в 2014 році 389849 тис. грн., в 2015 році 227620 тис. грн., в 2016 році 340567 тис. грн., тобто, вони зменшилися на 49282 тис. грн., або на 12,64%.

В таблиці 3 представлено формування чистого грошового потоку в цілому по банку.

Дані таблиці 2.4 свідчать, що залишки грошових коштів на початок періоду з кожним роком збільшуються. В 2014 році вони склали 223477 тис. грн., в 2015 році 651235 тис. грн., в 2016 році 870248 тис. грн., тобто, збільшилися на 289,41%. Всі види чистих грошових потоків від усіх видів діяльності зменшилися. Також особливо негативно на обсяг чистого грошового потоку банку вплинули зміни офіційного валютного курсу на грошові кошти та їх еквіваленти. Якщо в 2014 році від'ємний грошовий потік від цих операцій складав лише 124 тис. грн., то в 2016 році 31349 тис. грн.

В цілому за досліджуваний період грошовий потік банку зменшився від 427758 тис. грн. в 2014 році до 309086 тис. грн. в 2016 році, тоб-

то на 27,74%. Але, з урахуванням залишків на початок року, грошові кошти та їх еквіваленти на кінець періоду зростали з 651235 тис. грн. в 2014 році, до 870248 тис. грн. в 2015 році, і до 1179334 тис. грн. в 2016 році. Тобто, грошовий потік на кінець 2016 року зріс, порівняно з 2014 роком на 81,09% [6].

**Висновки.** Проведене дослідження дозволяє зробити наступні висновки: фінансовий стан – це складна, інтегрована за багатьма показниками характеристика діяльності підприємства в певному періоді, що відображає ступінь забезпеченості підприємства фінансовими ресурсами, раціональності їх розміщення, забезпеченості власними оборотними коштами для своєчасного проведення грошових розрахунків за своїми зобов'язаннями та здійснення ефективної господарської діяльності в майбутньому. До завдань, що вирішуються в процесі оцінювання фінансового стану, слід віднести дослідження показників, отриманих в результаті його аналізу, з точки зору відповідності їх фактичних значень нормальним для даного підприємства рівням, ідентифікацію факторів,



Рис. 4. Динаміка чистого грошового прибутку від операційної діяльності до змін в операційних активах та зобов'язаннях АТ «Сбербанк» у 2014-2016 рр. [5]

Таблиця 3  
Аналіз чистого грошового потоку від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності АТ «Сбербанку» 2014-2016 рр. тис. грн.

Показники	2014	2015	2016	Відхилення 2016 від 2014	
				абс (+;-)	%
Грошові кошти та їх еквіваленти на початок періоду	223477	651235	870248	646771	389,41
Чисті грошові кошти, що отримані/ (використані) від операційної діяльності	389849	227620	340567	-49282	87,36
Чисті грошові кошти, що отримані/ (використані) від інвестиційної діяльності	-11967	-8689	-132	11835	1,10
Чисті грошові кошти, що отримані/ (використані) від фінансової діяльності	50000	-	-	-50000	-
Вплив змін офіційного валютного курсу на грошові кошти та їх еквіваленти	-124	82	-31349	-31225	25281,45
Чисте збільшення/(зменшення) грошових коштів та їх еквівалентів	427758	219013	309086	-118672	72,26
Грошові кошти та їх еквіваленти на кінець періоду	651235	870248	1179334	528099	181,09

Джерело: [6]

що вплинули на величину показника, визначення необхідної його величини на перспективу та способів її досягнення. «Сбербанк» створено відповідно до умов, визначених Установчим договором про Створення та Діяльність акціонерного товариства. У своїй АТ «Сбербанк» (далі – Банк) виконує всі вимоги чинного законодавства України та керується законом України «Про банки та банківську діяльність». Банк приймає вклади населення, здійснює перекази грошових коштів по Україні та Росії, проводить валютнообмінні операції, емітує пластикові картки, обслуговує поточні рахунки фізичних осіб та корпоративних клієнтів, надає кредити. В активах АТ «Сбербанк» в 2014 та 2015 роках найбільшу питому вагу займають кредити та заборгованість клієнтів. В активах вони складають в 2014 році 979530 тис. грн., або

54,51%, в 2015 році 1206921 тис. грн., або 56,2%, в 2016 році 931274 тис. грн., або 42,66%. Кредити та заборгованість клієнтів зменшилися за досліджуваний період на 4,93%. В 2016 році в активах банку найбільшу питому вагу займають грошові кошти та їх еквіваленти. В активах вони складають в 2014 році 651235 тис. грн., або 36,24%, в 2015 році 870248 тис. грн., або 40,53%, в 2016 році 1179334 тис. грн., або 54,02%. Грошові кошти та їх еквіваленти за досліджуваний період збільшилися на 81,09%. Інші статті займають незначну питому вагу в активах банку. Найбільшими за обсягом є процентні доходи та процентні витрати банку АТ «Сбербанк». Процентні доходи банку складають в 2014 році 328353 тис. грн., в 2015 році 386333 тис. грн., в 2016 році 498325 тис. грн. і збільшилися за досліджуваний період на 169972 тис. грн.

### Література:

1. Філімонов О. С. Фінанси підприємств: Навч. посіб. – 2-ге вид., переробл. і допов. – К.: МАУП, 2014. – 328 с.
2. Шляга О. В. Прибуток та рентабельність як показники ефективності виробництва / О. В. Шляга, Л. І. Шипуля // Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії. – 2014. – № 8. – с. 75-81.
3. Золотарьова О., Фролова Н., Чернецька К. Управління ліквідністю комерційного банку в контексті забезпечення його фінансової стійкості // Економічний аналіз, вип. 9, ч.1. – 2014, – с. 122-126.
4. Фінансовий менеджмент: практикум / О.М. Гавриш, І.В. Колупаєва, В.А. Дубровіна. – Харків: Світ Книг, 2015. – 204 с.
5. Основні показники діяльності банків України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>.
6. Довідник банківських установ України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/control/uk/bankdict/search>.

### Исхакова Елена Николаевна

старший преподаватель кафедры финансов субъектов хозяйствования  
Университета таможенного дела и финансов

### Барабаш Надежда Максимовна,

### Белодед Екатерина Витальевна

студенты

Университета таможенного дела и финансов

## ПРОБЛЕМА АНАЛИЗА ФИНАНСОВОГО СОСТОЯНИЯ ПРЕДПРИЯТИЯ И ЕГО ОЦЕНКИ

### Аннотация

В статье исследована сущность и необходимость анализа финансового состояния предприятий в современных условиях. Также исследовано финансовое состояние предприятия АО «Сбербанк». Обоснованы основные методические подходы к его осуществлению, их преимущества и недостатки.

**Ключевые слова:** финансовое состояние предприятия, финансовая устойчивость предприятия, платежеспособность предприятия, объективная оценка динамики и состояния ликвидности.

### Ishakova Elena Nikolaevna

Senior Lecturer,

Department of Finance of Business entities

University of Customs and Finance

### Barabash Nadezhda Maximovna

### Belodid Ekaterina Vitalievna

students

University of Customs and Finance

## PROBLEM OF ANALYSIS OF THE FINANCIAL STATE OF THE ENTERPRISE AND ITS EVALUATION

### Summary

The article investigates the essence and necessity of an analysis of the financial condition of enterprises in modern conditions. The financial status of Sberbank JSC is also researched. The basic methodical approaches to its realization, their advantages and disadvantages are substantiated.

**Key words:** financial state of the enterprise, financial stability of the enterprise, solvency of the enterprise, objective estimation of dynamics and the state of liquidity.